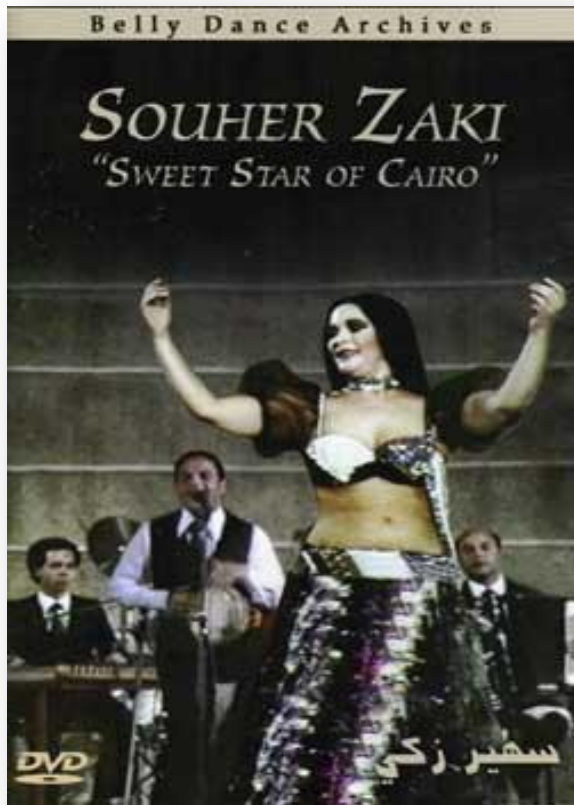

Souher Zaki - The Sweet Star of Cairo

In de loop van de jaren heb ik een behoorlijk rijtje danseressen gezien die mijn favorieten zijn geworden. Eén daarvan is **Souher Zaki**.

Ik heb een DVD, "Souher Zaki, the sweet star of Cairo". En hoewel je haar naam op verschillende manieren kunt spellen (ik hou hier de spelling op de hoes van de DVD aan), ze oorspronkelijk niet uit Cairo komt en ook niet op haar allerbest danst tijdens dit optreden in Damascus, denk ik dat de benaming "sweet star" een heel eind in de goede richting komt. Zou er ooit een danseres zijn geweest die zo engelachtig en tegelijkertijd "the girl next door" was als zij? Ik denk bijna niet. Sterker nog, ze lijkt zelfs op MIJN vroegere buurmeisje....

Ik was niet altijd zo onder de indruk van haar kunnen. Toen ik voor de eerste keer in Egypte was in 1990 dansten een aantal sterren uit de jaren '70-'80 nog. Ook Souher. En ik

verzuimde om naar een optreden van haar te gaan. Ik vond haar saai en niet spectaculair en ik snapte niet waarom ze zo aanbeden werd. Nu, 25 jaar later staat dit verzuim hoog in de top 10 van domme dingen die ik ooit heb gedaan. Want toen ik stilletje aan haar manier van dansen begon te waarderen, was ze begin jaren '90 al gestopt met optreden en was het bijwonen van zo'n optreden dus onmogelijk.

Toen ik langzaam maar zeker doorkreeg dat buikdans niet een verzameling van isolaties en zo virtuoos mogelijk dansen was, ik steeds meer van de muziek begreep en de wijze waarop Egyptische danseressen deze interpreteren, raakte ik steeds meer onder de indruk van haar wijze van dansen. En dat onder de indruk zijn neemt eigenlijk alleen nog maar toe. Maar waarom eigenlijk?

Souher is enig in haar soort. Haar bewegingspatroon is volstrekt uniek en heeft nooit navolging gehad en is niet geïmiteerd, zoals je bijvoorbeeld bij een danseres als Dina wel ziet. In die zin draagt ze ook ten volle uit dat buikdans, hoewel staande in een traditie, een volledig individuele expressievorm is. Ze heeft zelfs bewegingen geïntroduceerd (zoals de naar haar genoemde Souher Zaki-step) die nooit iemand anders vóór haar heeft gedaan. In die zin is ze dan ook vernieuwend geweest. Haar bewegingspatroon bevat optisch veel herhaling. Bepaalde bewegingen worden steeds weer herhaald, al dan niet met wisselingen in armgebruik of wisselingen in positie van het lichaam. Dat wat ik vroeger saai vond vind ik nu juist zo spannend. Ze zoekt het uiterste op in de spanningsboog. En dat is het stadium nét voordat het saai begint te worden. En dat blijkt nu juist het aller-spannendste te zijn.

Tijdens haar optredens improviseert ze voornamelijk. Als je dat kunt, durf je in het moment te zijn, de controle los te laten en het risico te lopen dat het helemaal mis gaat. Maar als het lukt bereik je de zevende hemel en wordt je dans 'bezield'. Veel meer dan bij een volledig dichtgetimmerde choreografie. Op je gevoel en op je bewegingsrepertoire vertrouwen dat er zonder nadenken iets zal komen is een geweldig instrument bij de Oriëntaalse dans. En Souher beheerst dat, hoewel "beheersen" hier niet het juiste woord is want het is dus juist loslaten. Misschien komt die bezieling in haar dans ook wel omdat ze energetisch zo "volledig" beweegt.

Energetisch danst ze namelijk ijzersterk. Ze is van top tot teen aanwezig in haar lichaam, zelfs als ze de armen hoog boven het hoofd heeft geheven voel je de doorstroming en zijn de zeldzame momenten waarop ze dat niet heeft (tijdens dat optreden op de DVD) juist zo opvallend. Doordat ze zo goed in haar lichaam zit heeft ze ook niet veel afwisseling nodig om de aandacht vast te houden en roept de herhaling van bewegingen dezelfde hypnotische effecten op als kijken naar de golven van de zee of een knetterend haardvuur. Je blijft kijken, je komt in een soort tijdloosheid en het verveelt nooit.

Wat ik ook zo fascinerend vind is, is haar muziekinterpretatie. De frasering is fantastisch. Ze wisselt moeiteloos de nadruk op melodie en ritme af, draait soms bij ritmische stukken, doet bij stevige ritmische gedeeltes in de muziek soms juist zachte dingen, maakt leuke accenten en slaat soms een hele reeks accenten over waarna ze ineens toch weer een accent pakt alsof ze wil zeggen "maak je geen zorgen, ik snap de muziek wel hoor". Ze is dus geen slavin van de muziek, staat er boven en is tegelijkertijd een levend muziekinstrument dat feilloos de muziek weergeeft in al haar facetten. Die muziekinterpretatie blijft boeien, evenals haar engelachtige, vriendelijke presentatie. In haar dans is ze er gewoon, zonder toeters en bellen, zonder opgeblazen ego, in al haar kwetsbaarheid en kracht tegelijk. Alsof ze energie geeft aan het publiek in plaats van energie te nemen, alsof ze een doorgeefluik is van liefde en bescheidenheid. Uitdagend is ze nooit. Daarom storen sommige fragmenten in films waarin ze danste misschien ook wel: de fragmenten waarop mannen verlekkerd naar haar optreden kijken. Op één of andere manier voelt dat wezensvreemd, omdat haar optredens een soort neutrale sensualiteit uitstralen waarbij het bijna ongepast is dat mannen op die manier naar haar zouden mogen kijken. Het voelt alsof je dit een "sweet star" als zij niet aan zou mogen doen.

Souher Zaki. Voor mij is en blijft ze een onuitputtelijke inspiratiebron en kan ik nooit genoeg krijgen van de filmpjes die van haar bewaard blijven. En dat optreden in Damaskus waarin ik haar niet zo goed vind (hoewel ze bijvoorbeeld een aantal heel originele invullingen aan het 10/8 ritme geeft) is haar vergeven. Ik vergeef haar dat meer dan mijn eigen domheid dat ik nooit een optreden van haar in het echt heb gezien.....

Peter Verzijl